

[Finansministeren.]

forslag til lov om forhøjelse af benzinafgifterne,

*forslag til lov om ændringer i toldloven m. m.,
forslag til lov om ændring af lov om afgift af konsum-is,*

forslag til lov om ændring i lov om afgift af forlystelser,

forslag til lov om forlængelse af ændringer i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer og endelig

forslag til lov om en tillægsafgift af visse motorkøretøjer m. v. for finansårene 1955—56 og 1956—57.

Samtidig fremsættes skriftligt af indenrigs- og boligministeren:

Forslag til lov om ændring i loven om en fælleskommunal udligningsfond (vedrørende udskrivningen af fælleskommunal indkomstskat for skatteåret 1955—56 m. v.),

af landbrugsministeren:

Forslag til lov om lån til visse landmænd, der i høståret 1954 har lidt væsentligt tab som følge af ekstraordinær stor nedbør og

af ministeren for offentlige arbejder:

Forslag til lov om ændringer i statsbane-loven og

forslag til lov om tillæg til lov om afgift af motorkøretøjer m. v.

Af disse lovforslag går de første vedrørende udskrivning af indkomstskat til staten, af tillægsindkomstskat og af værne-skat og de to sidste om midlertidig forhøjelse af vægtafgift og omsætningsafgift af motorkøretøjer ud på en uændret forlængelse af den bestående lovgivning. Ligeledes indeholder forslagene om ændringer i toldloven og om forskellige forbrugsafgifter bestemmelser om uændret forlængelse af bestående afgifter.

De øvrige lovforslag samt de samtidig hermed af indenrigs- og boligministeren, landbrugsministeren og ministeren for offentlige arbejder skriftligt fremsatte lovforslag må ses som led i en samlet plan af økonomiske forholdsregler, der skal tjene til styrkelse af valutastillingen.

Baggrunden for fremsættelsen af hele dette kompleks af skatte- og afgiftslove er den udvikling, der har fundet sted i landets valutariske stilling, og udsigterne for betalingsbalancen i den kommende tid. I

løbet af 1954 er nationalbankens valuta-stilling forringet med 500 mill. kr., og for 1955 må der under de nugældende forudsætninger regnes med et fortsat betydeligt valutaunderskud.

Denne risiko for et yderligere valutatab må vurderes på baggrund af landets begrænsede valutabeholdning. Efter at der for nogle uger siden er foretaget en større udbetaling til den internationale valutafond, er dollarreserven gået ned til knap 600 mill. kr., og de resterende kreditmuligheder i Den europæiske Betalingsunion er kun 170 mill. kr. udover de 700 mill. kr., som vi nu skylder unionen. Selvom vi således ikke står overfor en akut likviditetskrise, er reserverne så små, at det efter regeringens opfattelse vil være ganske uforsvarligt uden modforholdsregler at affinde sig med risikoen for en yderligere betydelig forringelse af valutastillingen.

Der er tillige en nærliggende mulighed for, at valutaforholdene i løbet af året kan udvikle sig ugunstigere end forudsat. Jeg tænker her navnlig på, at den internationale prisudvikling kan medføre en yderligere forringelse af bytteforholdet i udenrigshandelen. Hvor stor denne risiko er, kan ikke bedømmes i øjeblikket, men således som konjunktursituationen i USA og Vesteuropa har udviklet sig i det sidste halve år, kan man — med de små reserver vi råder over — ikke undlade at tage muligheden af en opgang i råvarepriserne med i betragtning, når den økonomiske politik skal tilrettelægges.

Ved forelæggelsen af den økonomiske årsoversigt har økonomi- og arbejdsministeren gjort nærmere rede for den økonomiske situation og specielt for udsigterne for betalingsbalancen i 1955. Jeg skal derfor ikke gå nærmere ind på disse spørgsmål, men derimod omtale de konklusioner med hensyn til den økonomiske politik, som regeringen har draget heraf.

Årsagerne til forringelsen af valutastillingen kan kort sammenfattes i tre grupper.

For det første er den indenlandske efterspørgsel både til forbrug og investering vokset meget stærkt. For det andet er landbruget blevet ramt af dårlige vejrforhold og en forringelse af forholdet mellem priserne på animalske produkter og foderstofferne. For det tredje er hertil nu kommet

[Finansministeren.]

en forringelse af bytteforholdet som følge af prisstigningen på en række råvarer. Disse tre faktorer har tilsammen bevirket, at vi til trods for gunstige vilkår for eksporten har haft et betydeligt valutaunderskud i 1954 og kan vente det igen i år.

Ingen vil vel bestride, at en dårlig høst i et enkelt år kan motivere et træk på valuta-reserven. Det afgørende er imidlertid, at vi selv uden denne forringelse af høstresultatet ville have underskud på betalingsbalancen som følge af den stærke efterspørgsel på hjemmemarkedet og nu også forringelsen af bytteforholdet. I efteråret 1954 var vi nået til et punkt, hvor produktionskapaciteten var fuldt udnyttet, og hvor produktionen derfor kun kunne øges i et relativt langsomt tempo. Dette betød, at yderligere forøgelse af eksport, forbrug og investeringer i uforholdsmæssigt stort omfang måtte dækkes gennem større import eller mindre eksport. Samtidig var der ingen tegn til, at stigningen i efterspørgslen var aftagende; tværtimod tydede meget på, at opgangen i forbrug og investering gradvis bredte sig til stedse flere vareområder.

Det var allerede i 1954 — og er fortsat — regeringens opfattelse, at den rette løsning på disse vanskeligheder må søges i forholdsregler, der kan nedbringe efterspørgslen på hjemmemarkedet og derved frigøre arbejdskraft og produktion til eksport og mindske presset på importen. Med dette formål for øje blev der i 1954 foretaget en følelig kreditstramning, besparelser på statsbudgettet samt begrænsede afgifts- og takstforhøjelser. Som bekendt lykkedes det imidlertid ikke regeringen at få tilslutning til hele den forbrugsbegrænsning, vi havde stillet forslag om, og regeringen har flere gange givet udtryk for, at yderligere forholdsregler til forbedring af valutabalancen var ønskelige.

Den økonomiske udvikling siden septemberforliget har understreget nødvendigheden af yderligere efterspørgselsbegrænsende indgreb. Prisudviklingen på verdensmarkedet er som nævnt gået os imod, og der er en risiko for, at andre lande, som på tilsvarende måde har fået deres bytteforhold forringet, vil tage skridt til at beskytte deres betalingsbalance. I Norge og i Sverige og nu fornylig i England er der allerede gennemført en stramning af den økonomiske po-

litik. Hvis vi ikke selv griber ind i tide, kan den forøgelse af eksporten, som tilsigtes, derfor blive ulige vanskeligere at gennemføre.

Ved udformningen af forslagene har det været regeringen magtpåliggende at undgå en almindelig nedskæring af investeringerne udover, hvad der følger af de allerede sidste år gennemførte indgreb. Den stærke forøgelse af både de offentlige og private nyanlæg sidste år har været medvirkende til den betydelige stigning i den indenlandske efterspørgsel. Det var derfor rimeligt, at det blev på dette felt, at de første og mest omfattende forholdsregler blev sat ind. Foruden gennem kreditstramningen og renteforhøjelsen er igangsættelsen af nye investeringer blevet begrænset ved en reduktion af den offentlige bygge- og anlægsvirksomhed og af boligbyggeriet ved stramning af materialereguleringen og ved skærpelse af skattelovgivningens regler om adgang til at fradrage vedligeholdelsesudgifter for villaer og parcelhuse.

Det er regeringens hensigt at fastholde denne linie i investeringspolitikken i det kommende år. Samtidig vil der ved en fortsat tilbageholdende pengepolitik blive lagt en bremse på andre offentlige og private investeringer. Efter vor opfattelse er det dog ikke tilrådeligt at gå væsentligt længere i retning af en nedskæring af investeringerne. Det er af hensyn til udviklingen på længere sigt af største betydning, at der ikke lægges hindringer i vejen for den forøgelse af produktionen og den styrkelse af konkurrenceevnen, som erhvervenes investeringer danner grundlaget for.

Jeg tror imidlertid heller ikke, at en for stærk begrænsning af det offentlige investeringer er ønskelig. Både under krigen og i de første efterkrigsår blev disse nyanlæg holdt tilbage, og som følge heraf har en lang række krav efterhånden hobet sig op. Det drejer sig om udgifter, som vel kan udskydes nogle år, men som for hvert år, der går, trænger sig stærkere og stærkere på, og hertil kommer stadig nye krav affødt af den voksende befolkning og den almindelige tekniske og økonomiske udvikling.

Fra mange sider — også her i tinget — presses der til stadighed på for at få bevilninger til nye udgifter på dette område. Dette er forsåvidt ikke overraskende, som

[Finansministeren.]

statens bygge- og anlægsvirksomhed tjener samfundsnyttige formål. Meget store beløb medgår til trafikudviklingen, og iøvrigt går en stor del til undervisningsformål, til skoler, tekniske skoler, højskoler, samt til uafviselige socialt og sundhedsmæssigt begrundede opgaver. Som et eksempel kan jeg henvise til den forfatning, vort sindsygevæsen efter alle sagkyndiges udsagn befinder sig i. Der ligger her opgaver, som vi vanskeligt kan forsvare at udskyde på ubestemt tid. I 1954 skete der til trods herfor en ny nedskæring af disse udgifter, og jeg tror ikke man kan gå meget længere i den retning.

Hovedvægten i regeringens forslag ligger derfor på forholdsregler, der kan standse den stigning i forbruget, der har været i gang indtil nu. Midlerne er besparelser og skatteforhøjelser.

I den offentlige debat om årsagerne til valutaunderskuddet har man fra mange sider i særlig grad hæftet sig ved stigningen i statens udgifter og fremhævet det ønskelige i, at staten går i spidsen med gennemførelsen af besparelser. Jeg har omtalt de beslutninger, der allerede er truffet for at formindske de offentlige anlægsudgifter, og skal herefter gøre nogle bemærkninger om mulighederne for at opnå besparelse på statens driftsudgifter.

Jeg vil dog forinden fremhæve, at det som oftest er stærkt overdrevne forestillinger, der næres om stigningen i statsudgifterne. Fra 1953—54 til 1954—55 kan forøgelsen af de civile driftsudgifter anslås til ca. 100 mill. kr., men heraf skyldes langt den overvejende del, at lønninger og sociale ydelser er blevet forhøjet i takt med indkomsterne i de private erhverv. Det fremgår da også af den økonomiske årsoversigt, at medens stigningen målt i faste priser i det private forbrug fra 1953 til 1954 udgjorde over 1 000 mill. kr., var forøgelsen af det offentliges civile forbrugsudgifter mindre end 50 mill. kr. — altså knap 5 pct. af den samlede forbrugsstigning.

Til trods for denne forholdsvis begrænsede stigning i statens udgifter er det dog rimeligt at begynde med at overveje, om udgifterne kan sættes ned. Jeg vil derfor gennemgå de muligheder, der kan blive tale om her.

I årene efter krigen er der på forskellige vareområder ydet tilskud til nedsættelse af priserne. Udgifterne hertil kulminerede i 1948—49 med næsten 350 mill. kr., men disse ordninger er efterhånden afviklet. Tilbage står alene tilskud til nedbringelse af mælkeprisen, som i indeværende finansår koster 35 mill. kr. Det er regeringens agt at lade denne ordning udløbe, og dette vil bevirke, at mælkeprisen stiger med 9 øre pr. l. Da en sådan prisforhøjelse i særlig grad vil ramme familier med børn, stilles der forslag om at forhøje børnetilskuddene.

Fra forskellig side har man også peget på tilskuddene i henhold til boligstøtteleven som udgifter, der billiggør forbruget, og krævet disse tilskud afviklet på samme måde som de øvrige tilskudsordninger. Den forrige regering har iøvrigt ikke på noget tidspunkt stillet forslag om en afvikling af boligstøttelovgivningen, medens der nu i efteråret på regeringens initiativ blev gennemført en sanering af boligstøtten ved overgang til et fast m²-tilskud.

Det er regeringens opfattelse, at dette spørgsmål ikke kan løses isoleret, men må ses i sammenhæng med hele huslejelovgivningen og de nuværende meget betydelige forskelle i lejen for ejendomme opført på forskellige tidspunkter. De herom stillede forslag skulle tjene til at mindske spændingen mellem de forskellige lejeniveauer. Uden en regulering af lejen i de ældre ejendomme vil det ikke være forsvarligt at forhøje lejen i de nye ejendomme. Selvom regeringen ikke kan gå med til en afvikling, er den på ingen måde uvillig til på grundlag af de fremsatte forslag om husleje- og boligstøtte at forhandle om besparelser. Det må afhænge af forhandlingernes forløb, hvor store besparelser og øgede indtægter der vil tilfalde staten på dette område.

[Finansministeren.]

Endelig er som led i en udgiftsreform nævnt ønsket om at nedbringe statsvirk-somhedernes underskud. Det drejer sig især om statsbanerne, som til trods for de i efteråret gennemførte takstforhøjelser for personbefordring for tiden har et månedligt underskud på 5 mill. kr. Da det imidlertid er hensigten, at søge benzinafgiften og vægtafgiften af dieselvogne forhøjet, vil det være både forsvarligt og rigtigt nu igen at foretage en takstforhøjelse, denne gang hovedsagelig for godsbefordringen. Ministeren for offentlige arbejder fremsætter skriftligt, som nævnt, forslag herom. Endvidere mener regeringen, at det allerede tidligere fremsatte forslag om forhøjelse af posttaksterne nu må gennemføres, idet man dog i givet fald er villig til at forhandle om en anden fordeling af forhøjelserne. Gennem de her nævnte takstforhøjelser skulle det være muligt at formindske statsvirk-somhedernes underskud med ialt omkring 25 mill. kr.

Jeg skal herefter omtale mulighederne for at opnå andre besparelser på statens civile driftsbudget. Det er jo et spørgsmål, der har været drøftet gang på gang her i tinget, og det har hver gang vist sig at være uhyre vanskeligt at nå frem til resultater af større betydning. I 1950 nedsattes et særligt spare-udvalg med repræsentanter for folketinget og administrationen, og dette udvalg udførte et betydeligt arbejde med at gennem-gå hele statsbudgettet post for post. Resultatet af denne gennemgang blev forslag om besparelser på ialt 21 mill. kr. Hertil kom, at man yderligere foreslog et beløb på 7 mill. kr. indvundet ved forhøjelser af en række gebyrer og takster, som ikke var sat op i takt med den almindelige prisstigning. Af disse forslag til ialt 28 mill. kr. blev hovedparten gennemført, men — og det er det afgørende — det har dog senere vist sig vanskeligt at fastholde alle disse besparelser.

Til trods for det lidet opmuntrende i resultatet af tidligere bestræbelser på at opnå besparelser har jeg alligevel anset det for rigtigt at lade foretage en fornyet gennemgang af de budgetposter, som ikke gennem lovgivningen er låst fast for længere perioder ad gangen. Selvom det er mit håb, at der også herigennem efter forhandling mellem de forskellige ministerier vil kunne tilveje-

bringes yderligere besparelser, har jeg dog ikke ment endnu at kunne angive noget bestemt beløb herfor. Det skulle kun glæde mig, om der under forhandlingerne her i tinget vil blive fremsat forslag om besparelser på dette område, som kan muliggøre en forhøjelse af overskuddet på statbudgettet.

Forsvarsudgifterne skal jeg ikke gå nærmere ind på. Det er regeringens opfattelse, at der efter den i september gennemførte begrænsning ikke er grundlag for yderligere besparelser i det kommende finansår.

Selvom det ikke kan udelukkes, at der på længere sigt kan opnås større besparelser, kan man næppe rent øjeblikkeligt nå op over de her nævnte 60—70 mill. kr. Det er herefter klart, at en udgiftsreform overfor ønsker om øjeblikkelig forbrugsbegrænsning kun hjælper et stykke vej fremad. Forslaget om forbrugsbegrænsende foranstaltninger og om en række forhøjelser af afgiftssatser må ses på denne baggrund.

Lad mig først omtale forslaget, hvorefter der pålægges forskellige varer en omsætningsafgift ved levering til detailhandlere. Afgiften er beregnet årligt at ville indbringe omkring 275 mill. kr., hvoraf dog 25—30 mill. kr. vedrører bestående afgifter, der er indarbejdet i lovforslaget. Det er ikke tanken at lade dette beløb indgå i statskassen, og det foreslås derfor, at der samtidigt udstedes for godt 200 mill. kr. sparebeviser til skatteyderne. Loven foreslås gennemført for en 2-årig periode, og der er således faktisk tale om et samlet statslån på godt 400 mill. kr., der efter 1962 skal tilbagebetales med en tiendedel om året. I mellemtiden bindes provenuet af afgiften på en særlig konto i Danmarks Nationalbank. Afgiften foreslås opkrævet i 2 år.

Før jeg går nærmere ind på virkningerne af lovforslaget som helhed, vil jeg gerne nævne nogle enkeltheder vedrørende afgifterne og sparebeviserne.

Afgifterne er foreslået pålagt manufakturvarer af enhver art og plasticstoffer, der finder tilsvarende anvendelse, fodtøj og andre lædervarer samt bijouterivarer og legetøj. Endvidere er i forslaget indarbejdet de bestående afgifter på guld-, sølv- og platinvarer, ure og radioapparater m. v. Afgiften svares ved levering fra grossist eller fabriktionsvirksomhed samt ved direkte import til detailhandler og er som

[Finansministeren.]

hovedregel 15 pct. af den afgiftspligtige værdi, dog for gulvtæpper som hidtil 25 pct. For yderbeklædning af tekstilstof er afgiften kun 10 pct. I forhold til detailpriserne vil afgifterne dog alt efter detailavancerne højde udgøre lavere procenter.

Når valget er faldet på en afgift i engrosledet fremfor en afgift ved detailsalg, skyldes dette først og fremmest administrative grunde, navnlig at en sådan afgift må anses for lettere at kontrollere. Det kan således nævnes, at den bestående guld- og sølvvareafgift, der indbringer 5 mill. kr. årlig, omfatter 3 000 virksomheder, og at et tilsvarende antal omfattes af afgiften på radioapparater. Begge disse afgifter er hidtil opkrævet hos detailhandlerne, og omlægningen til engrosbeskatning vil medføre, at antallet af afgiftspligtige virksomheder bliver meget væsentligt nedsat.

Det skal dog samtidig indrømmes, at en afgift på et tidligere led i omsætningen er længere tid om at trænge igennem, og at der herved kan være fare for, at der ved detailsalget beregnes avance også af afgiften. For at undgå dette indeholder lovforslaget en række avancebestemmelser. Herefter kan virksomheder, der indfører, fremstiller eller forhandler de varer, der nu pålægges afgift, ikke uden særlig tilladelse forhøje de pr. 1. marts i år gældende bruttoavancer i kroner og øre for de pågældende varer. Det kan jo ikke være meningen, at nogen erhvervsgruppe skal have øget indtægt, samtidig med at den øvrige befolkning må begrænse forbruget. Det må tillige antages, at den større konkurrence, som følger af den mindre efterspørgsel, vil medvirke til at hindre dette.

Det kan endelig tilføjes, at det for at undgå opkrævning af afgift hos skræddere, syersker og andre, der alene fremstiller yderbeklædning og skjorter direkte til forbrugerne, er foreslået, at disse virksomheder ikke skal svare afgift af de pågældende færdige varer. Til gengæld skal de modsat konfektionsfabrikker ikke kunne få tilført metervarerne afgiftsfrit. Derfor er afgiftssatsen for færdige klæder foreslået fastsat lavere — nemlig som nævnt 10 pct. — end den almindelige afgiftsprocent på 15. Ved denne fremgangsmåde opnås tillige væsentlige besparelser ved lovens administration,

fordi antallet af afgiftspligtige virksomheder herved nedsættes betydeligt.

Endelig har det været nødvendigt at foreslå en dækningsafgift ved import af en række varer som f. eks. dyner og polstrede møbler, da der til fremstilling af tilsvarende varer her i landet medgår afgiftspligtige materialer.

Afgiftsbestemmelserne er isøvrigt på alle områder, hvor det har været muligt, udarbejdet i nær overensstemmelse med den nyeste forbrugsafgiftslovgivning, som jo netop er underkastet en revision her i tinget.

Lovforslagets bestemmelser om sparebeviser er formet ud fra den tankegang, at hensigten er at begrænse forbruget og ikke at øge overskuddet i statskassen. Det vil derfor være rimeligt senere at tilbageføre en væsentlig del af afgifterne til forbrugerne.

For at undgå at denne ordning virker som belønning for stort forbrug, er det foreslået, at beregningen af de opsparede beløb ikke sker i forhold til det faktiske forbrug af de afgiftspligtige varer, men i forhold til den ansatte indkomst. Herved opnår man også, at de skatteydere, der har husket at få alting med på selvangivelsen, for første gang får en præmiering heraf, medens skatteydere, der har holdt en del af indkomsten uden for selvangivelsen — som oftest ved at forbruge pengene — må betale afgifterne uden at have mulighed for at få kompensation herfor.

For de varer, der her er tale om at beskattes, er forholdet i almindelighed det, at forbrugerne køber forholdsvis mere, jo større deres indtægt er. Der er taget hensyn hertil på den måde, at opsparingsbeløbet er gradueret efter indtægtens størrelse. F. eks. vil en forsørger, der har en ansat indtægt mellem 7 000 og 8 500 kr., få opsparingsbeviser til et beløb på 160 kr. årlig, medens der ved indtægter på mellem 12 000 og 20 000 kr. ydes 240 kr. årlig. For alle indtægter på over 20 000 kr. har opsparingsbeviserne samme værdi, nemlig 280 kr. Disse tal gælder som sagt forsørgere, medens beløbene for ikke-forsørgere kun er omkring det halve.

Der beregnes kun opsparingsbeløb for ansatte indkomster på 4 000 kr. og derover. Dels synes det betænkeligt at udstede alt-

[Finansministeren.]

for små opsparingsbeviser, dels vil folk med lavere indkomster næppe være i stand til at nedsætte forbruget. Selvom merudgiften som følge af de nye afgifter ifølge sagens natur er ret små for sådanne mindre indtægter, kan der være tale om følelig merbelastning. Det er derfor foreslået, at der til alle forsørgere med en lavere indkomst end 4 000 kr. udbetales et kontant beløb på 40 kr. om året. Endvidere modtager ældre ikke-forsørgere med samme lave indkomst 20 kr. årlig, forsåvidt de får nedslag i deres ansatte indkomst i henhold til ligningslovens regler herom. Endelig foreslås den fælleskommunale indkomstskat formindsket med en halv snes kroner for ikke-forsørgere med tilsvarende lavere indkomster. De kontante udbetalinger vil årligt ialt beløbe sig til ca. 13 mill. kr., hvortil kommer ca. 3 mill. kr. til skattelettelse.

Det er med nogen betænkelighed, at forslaget om en kontant udbetaling fremsættes, men det har ikke på anden måde været muligt at fritage disse skatteydere for byrder ved de ny afgifter, da kun en del af dem svarer indkomstskat til staten eller den fælleskommunale udligningsfond.

Virkningen af de foreslåede bestemmelser vil blive, at der gives kompensation til alle alders- og invaliderentemodtagere og dermed ligestillede.

Også familier med børn vil som før nævnt blive berørt såvel af mælketilskuddets bortfald som af de foreslåede nye afgifter. Det er derfor foreslået, at børnetilskuddene for de to kommende år forhøjes med et beløb, der højst kan andrage 34 kr., og som for størstedelen af indkomstgrupperne vil udgøre 26—30 kr. pr. barn. Udgiften hertil vil blive ca. 29 mill. kr.

Det er særlig af partiet venstre anført, at børnetilskuddene hører til de tilskud, hvorpå der kan spares. Det er vanskeligt at forstå en tankegang, hvorefter udgiftsbesparelser skulle opnås på bekostning af familier med børn. På den anden side betragter heller ikke regeringen den indkomstgraduering, hvorefter børnetilskuddene uddeles, som særlig lykkelig. Den er resultat af et forlig, som blev indgået under den tidligere regering. Når der ikke er foreslået ændringer heri, må det ikke tages som

udtryk for, at regeringen er uvillig til at forhandle herom.

Sparebeviserne lyder på beløb fra 40 kr. til 280 kr., der — bortset fra dødsfald eller varig bortrejse til udlandet — tidligst vil blive indfriet den 1. april 1962. Fra dette tidspunkt tilbagebetales lånet, således at en tiendedel af skatteyderne får deres sparebeviser indløst hvert år. Hele lånet vil på denne måde være tilbagebetalt den 1. april 1971. Beløbene forrentes på den måde, at et sparebevis f. eks. på 80 kr. pr. 1. april 1962 ved udtrækning tilbagebetales med 100 kr. Beviser, der udtrækkes senere, tilskrives yderligere rentebeløb, og ved den sidste udtrækning, altså i 1971, vil det nævnte oprindelige sparebevis på 80 kr. blive indfriet med 150 kr. Forrentningen er således godt 4½ pct., og sparebeløbet og de påløbne renter er fritaget for både formue- og indkomstbeskatning.

Sammenfattende kan man sige, at gennemførelsen af lovforslaget vil betyde, at befolkningen gennem det løbende forbrug af de afgiftspligtige varer deltager i en fælles opsparing. Det sker imidlertid på en sådan måde, at de, der forbruger mest, betaler mest til opsparingen, medens opsparingsbeløbet indenfor hver indkomstgruppe er uafhængig af forbruget. Ordningen vil således virke som en præmie på opsparing.

Udover den ny omsætningsafgift foreslås samtidig en række af bestående afgifter forhøjet. Jeg skal kort omtale disse.

Tillægsafgiften af benzin, som i øjeblikket udgør 5 øre, foreslås forhøjet til 20 øre. For at bevare balancen imellem omkostningerne ved de forskellige trafikarter stilles der som tidligere nævnt samtidigt af ministeren for offentlige arbejder forslag om at forhøje godstaksterne på jernbanerne, ligesom vægtafgiften af dieseldrevne biler foreslås sat i vejret. Det samlede provenu af disse forhøjelser vil blive godt 110 mill. kr., hvoraf ca. 95 mill. kr. på benzin.

Endvidere foreslås tolden på kaffe forhøjet med 1 kr. pr. kg. og tolden på te med 1 kr. 30 øre pr. kg. Da kaffepriserne i øjeblikket er faldende, skulle der ikke være større risiko for prisstigning. Provenuet af disse afgiftsforhøjelser vil beløbe sig til henimod 30 mill. kr.

I forslaget til lov om forskellige forbrugs-

[Finansministeren.]

afgifter, som iøvrigt hovedsagelig indeholder en forlængelse af bestående afgifter, foreslås nu endvidere, at afgiften af mineralvand forhøjes med 8 øre pr. l, svarende til 2 øre pr. flaske, afgiften af tændstikker foreslås forhøjet fra 3 til 5 øre pr. æske, og som ny afgift foreslås opkrævet 5 øre pr. barberblad, ligesom elektriske barbermaskiner er medtaget under omsætningsafgiften. Disse tre afgiftsforhøjelser anslås at ville indbringe ialt 17 mill. kr.

I forslaget om afgift af konsum-is er afgiften på 50 øre pr. l foreslået fordoblet til 1 kr. Denne forhøjelse vil formentlig betyde omkring 5 øre pr. ispind, og det samlede afgiftsbeløb anslås til 6—7 mill. kr.

Endelig er forlystelsesafgiften af filmforevisninger foreslået forhøjet fra $\frac{3}{8}$ til $\frac{5}{11}$ af entréindtægten, og dette skulle medføre en forøgelse af provenuet på 15 mill. kr. I gennemsnit vil forhøjelsen udgøre omkring 25 øre pr. billet. Samtidig er dog foreslået en nedgang i afgiftsprovenuet fra de små biografer, som kan anslås til at ville koste en 700 000 kr. årlig.

Samtlige de sidst nævnte forhøjelser, hovedsagelig vedrørende bestående afgifter, er anslået at ville indbringe et årligt merprovenu på ca. 180 mill. kr. Beløbet er foreslået indsat på den før nævnte fælles opsparingskonto i nationalbanken. Såfremt de her hensatte beløb ikke alle finder anvendelse til indløsning af sparebeviser med påløbne renter, er et eventuelt resterende beløb foreslået afskrevet på reguleringskontoen i Danmarks Nationalbank. Herigennem skulle være givet udtryk for, at de samlede ny afgiftsbeløb hverken nu eller senere skal anvendes til dækning af løbende udgifter for staten. Beløbene skal enten føres tilbage til befolkningen ved indløsning af sparebeviserne eller afskrives på reguleringskontoen.

Jeg skal herefter omtale den direkte beskatning for det kommende finansår.

De tre lovforslag vedrørende udskrivning af indkomst- og formueskat til staten, af værneskat og af tillægsindkomstskat svarer ganske til de for indeværende skatteår gældende love. Den uændrede forlængelse må ikke tages som udtryk for, at regeringen

ikke ønsker reformer på dette område gennemført så hurtigt som muligt, men tiden til det nye skatteårs begyndelse er nu så kort, at man ikke har ønsket at rejse diskussion herom på nuværende tidspunkt.

På et enkelt område er der dog fremsat ønske om ændringer i grundlaget for statsindkomstskatten. Jeg tænker her på de drøftelser, som fornylig har fundet sted i finansudvalget vedrørende de ekstraordinære afskrivninger.

Forslaget til lov om investeringsfonds må ses på baggrund heraf.

Fra erhvervsside er fremført ønske om indførelse af regler om skattefri henlæggelser til senere investering som et supplement til de gældende afskrivningsregler. Den forrige regering nedsatte derfor i oktober 1952 et udvalg med den opgave at undersøge, om de gældende regler om ekstraordinære skattefri afskrivninger og opgørelse af varelagre burde opretholdes eller afløses af permanente regler. Udvalget skulle tillige overveje spørgsmålet om forlods afskrivning på fremtidige anskaffelser gennem skattefri henlæggelser til investeringsfonds. Under den nu rådende økonomiske situation har regeringen ikke ment det rigtigt at afvente resultatet af udvalgets undersøgelser, idet situationen efter vor opfattelse nødvendiggør, at der snarest indføres sådanne ændringer i de gældende regler, at det også ad denne vej vil være muligt at lægge en dæmper på efterspørgslen.

Reglerne om ekstraordinære afskrivninger og om opgørelse af varelagre har igenem en årrække været fastsat af finansministeren i henhold til tekstanmærkninger på de årlige finanslove. Det er regeringens agt at stramme de nugældende bestemmelser. En sådan ændring må forekomme velbegrundet, da de gældende vidtgående afskrivningsmuligheder kan bevirke, at der ud fra rent skattemæssige hensyn foretages anskaffelser, som det navnlig med de nuværende valutavanskeligheder vil være hensigtsmæssigt at bremse. Ændringerne vil først og fremmest tage sigte på dispositioner, der foretages efter begyndelsen af de kommende finansår, men jeg finder det nødvendigt, at der tillægges bestemmelserne virkning allerede fra i dag. Det må ellers forudses, at tiden indtil 1. april vil blive

[Finansministeren.]

udnyttet til foretagelse af anskaffelser, som normalt ville blive foretaget på et senere tidspunkt.

Forslaget om investeringsfonds, der er begrænset til at gælde et enkelt år, må ses i sammenhæng med den foreslåede stramning af reglerne om ekstraordinære afskrivninger. Også dette forslag skulle efter regeringens opfattelse virke som et incitament til udskydelse af ikke strengt påkrævede investeringer uden derfor at betyde en svækkelse af erhvervenes interesse i en økonomisk konsolidering. Ved forslaget indrømmes der fradrag i indkomsten for henlæggelser, der indenfor en vis grænse — sat i forhold til virksomhedens overskud — foretages til fremtidig anskaffelse af bygninger, skibe og maskiner.

Det er tanken, at de henlagte beløb skal bindes på konto i en bank, og at de indskudte beløb af bankerne skal overføres til Danmarks Nationalbank til hensættelse på en særlig konto. De henlagte beløb kan først tages i brug, når der er gået to år efter henlæggelsesårets udløb, og de skal på den anden side være anvendt, inden der er gået ti år. Indenfor dette tidsrum står det den skattepligtige frit for, hvornår han vil anvende beløbet, idet den eneste betingelse for frivelsen er, at beløbet skal bruges til de i loven forudsatte anskaffelser.

Da den skattefri henlæggelse til investeringsfonds i realiteten virker som en forlods skattefri afskrivning, skal der efter anskaffelsen kun kunne afskrives over indkomsten på den del af anskaffelseessummen, der ikke er dækket af investeringsfondsmidler.

Det af indenrigsministeren fremsatte forslag om en ændring af den fælleskommunale indkomstskat for ikke-forsøgere er som allerede nævnt en følge af, at man ikke har anset det for muligt at uddele sparebeviser til de mindste indkomster. Hvorvidt den fælleskommunale indkomstskat iøvrigt uændret skal udskrives med 100 pct. for det kommende skatteår, må efter regeringens mening afhænge af, hvilke nedsættelser i de amtskommunale skatter der gennemføres.

Indenrigsministeren har allerede fremsat et lovforslag om ajourføring af tilskuddene til sygehusudgifterne, og på grund af den lavere forrentningsprocent for landbruget,

der for kalenderåret 1954 er opgjort til 2,75 pct. af handelsværdien, skal der ydes et statstilskud til nedsættelse af den amtskommunale grundskyld på ca. 7 mill. kr.

Såfremt skattereformen havde været gennemført, havde dette tilskud været betydeligt større end efter de nugældende regler, og regeringen mener også, at der kan være grund til at søge stigningen i de amtskommunale udgifter begrænset. Uden at stille noget bestemt forslag herom vil jeg gerne pege på, at dette bl. a. vil kunne gøres, hvis man allerede nu gennemfører det forslag til ny sygehuslov, som er forelagt tinget i forbindelse med skattereformen. I så fald måtte de øgede udgifter til tilskud dog dækkes af den fælleskommunale udligningsfond, og regeringen ville da finde det rigtigt at forhøje den fælleskommunale indkomstbeskatning med 10 pct. Herved ville de amtskommunale skatter på fast ejendom blive lettet og indkomstbeskatningen til gengæld forøget. Jeg skal på regeringens vegne opfordre folkettingen til at tage dette spørgsmål op til omgående behandling.

En sådan ændring af den amtskommunale beskatning ville være en hjælp for landbrugere og andre, der har fast ejendom i amtskommunerne. Den dårlige høst i 1954 har imidlertid ikke ramt alle landmænd i samme grad. En del landbrugere har på grund af oversvømmelser o. lign. haft særlig store tab, og de økonomiske konsekvenser heraf har især været alvorlige i de tilfælde, hvor ejendommene er overtaget i de senere år.

Det af landbrugsministeren fremsatte lovforslag om lån til visse landmænd tager sigte på at hjælpe i sådanne tilfælde. Forslaget går kort ud på, at landbrugere, der har erhvervet deres ejendom i fri handel i tiden fra 1. april 1951 til 1. august 1954, i tilfælde, hvor ejendommens samlede høst-udbytte har været mere end 30 pct. under det sædvanlige, kan opnå et statslån på indtil 3 000 kr. til betaling af ydelserne ved den kommende termin. Om de øvrige forudsætninger for lånenes ydelse kan jeg henviser til lovforslaget.

Efter denne redegørelse for forslagernes enkeltheder skal jeg sammenfatte, hvad gennemførelsen af disse forslag som helhed vil betyde.

Jeg har i det foregående for hvert af forslagene anført, hvor stort provenu man

[Finansministeren.]

anslog de ville give ved nogenlunde uændret omsætning. Der er stort set ved disse overslag skønnet forsigtigt. Lægges alle de anførte beløb for nye afgifter og forhøjelse af gældende afgifter sammen, og føjes hertil de omtalte besparelser på statsbudgettet, nås en samlet sum på omkring 500 mill. kr. Herfra går ca. 45 mill. kr. til forhøjelse af børnetilskud samt beløb til de grupper af mindrebemidlede, som man ønsker at holde skadesløse for de foreslåede afgifter.

Tilbage bliver således ca. 450 mill. kr. Denne beregning forudsætter som sagt nogenlunde uændret omsætning af hver af de beskattede varer. Man må imidlertid gå ud fra, at omsætningen af disse varer ikke fuldtud kan opretholdes, ligesom det må antages, at omsætningen af de varer, som i forvejen er forbrugsbeskattede — øl og spiritus, tobak og chokolade for at nævne nogle af de vigtigste — kan gå noget tilbage. Hvor store forskydninger der kan blive tale om, er det meget vanskeligt at skønne over. Man kan dog i hvert fald ikke uden videre sammenlægge det lige nævnte beløb for, hvad de nye afgifter vil indbringe, med det overskud på statens drifts- og anlægsbudget på ca. 250 mill. kr., som vi i øjeblikket regner med.

Det er givet, at en finanspolitisk indsats af denne størrelse vil få ganske betydelige virkninger på hele samfundsøkonomien. Jeg skal i det følgende belyse disse virkninger nærmere, idet jeg begynder med priserne og pristallet.

Uden den foreslåede opsparingsordning ville den samlede direkte virkning på pristalsbudgettet af alle afgiftsforslag blive en udgiftsforøgelse i det lønregulerende pristal. Blev der ikke foretaget yderligere skridt, ville dette medføre, at arbejdere og tjenestemænd skulle have i hvert fald eet yderligere dyrtidstillæg fra efteråret 1955. Det er klart, at en sådan øjeblikkelig afledet lønstigning ville være imod hele tanken med disse forslag og ville medføre yderligere prisstigninger og således en stigning i omkostningsniveauet her i landet. I denne forbindelse vil jeg understrege, at det er pengelønnen — ikke reallønnen — der med den givne kronekurs, som ingen ansvarlig i dag kunne tænke sig at røre ved, er afgørende for de danske eksporterhvervs konkurrenceevne.

Regeringen kan ikke tilslutte sig den ofte fremførte kritik mod pristalsreguleringen af lønningerne. Set over en årrække foreligger der intet, der tyder på, at pristalsreguleringen af arbejdslønnen har haft nogen selvstændig betydning for lønudviklingen her i landet. Det er tværtimod velkendt, at lønnen siden krigen er steget væsentligt mere end pristallet. Pristalsreguleringens positive betydning har navnlig ligget deri, at den har muliggjort indgåelsen af 2-årige arbejdsoverenskomster, hvorigennem der i de senere år er opnået en betydelig stabilitet på arbejdsmarkedet. Man vil utvivlsomt fra alle sider være enige i, at det er af stor betydning, at denne stabilitet bevares.

Det er regeringens opfattelse, at roen på arbejdsmarkedet i høj grad beror på, at der hersker tillid til de indgåede overenskomster, og regeringen har derfor ikke kunnet acceptere den udvej simpelthen at bestemme, at de nu foreslåede afgiftsforhøjelser skulle holdes udenfor det lønregulerende pristal. Derimod har man ved forslaget om sparebeviserne og forhøjelsen af børnetilskuddene givet skatteyderne sådanne compensationer, at pristallet ikke vil stige som følge af de foreslåede besparelser og afgiftsforhøjelser.

Den foreslåede finanspolitiske stramning vil også indebære en tendens til at formindskede pengemængden i samfundet.

Der har fra flere sider været rettet bebrejdelser mod mig for det stigende overtræk i nationalbanken og særlig efter trækket på 214 mill. kr. i februar. Må jeg heroverfor blot minde om, at der altid er et stort træk i februar, og at det f. eks. for 2 år siden var endnu større. Iøvrigt forstår jeg ikke ganske denne kritik samtidig med, at man klager over de stramme kreditforhold. Forcerede staten sit obligationssalg i den nuværende situation, ville likviditeten blive endnu strammere.

Den første forudsætning for en senere lettelse i pengeforholdene må være, at vi opnår den foreslåede begrænsning i forbruget.

Det afgørende er, at der i det sidste år har været en nedadgående bevægelse i pengemængden. Det er regeringens hensigt at fortsætte med den stramme pengepolitik, indtil der er nået en forbedring i nationalbankens valutastilling. Denne forbedring vil fremkomme som det samlede resultat af

[Finansministeren.]

pengepolitikken og en forbrugsbegrænsende finanspolitik.

Lad mig dernæst gøre et par bemærkninger om forslagene forbrugsbegrænsende virkninger og begynde med at imødegå to nærliggende misforståelser af forslagene konsekvenser.

For det første er det ikke hensigten med forslagene fortrinsvis at nå en nedgang i forbruget af de varer, der belægges med nye eller højere afgifter. Der er da heller ikke lagt vægt på at beskatte varer, som i særlig grad er valutakrævende. Hensigten er at nedsætte det samlede forbrug, og dette nås bedst, hvis forbrugerne fastholder deres indkøb af beskattede varer — i så fald bliver der færre penge tilovers til andre indkøb. For i videst mulig udstrækning at undgå, at de nye afgifter ensidigt kommer til at ramme enkelte brancher, er der lagt vægt på et bredt udvalg af varer. Det kan dog vanskeligt bestrides, at tekstilbranchen i hvert fald en overgang vil kunne få en nedgang i omsætningen, altså i fremtiden. Det ville hjælpe tekstil- og beklædningsindustrien i denne situation, hvis toldkommissionen kunne nå til enighed om regeringens toldforslag. Herved ville der også kunne skabes mulighed for en gradvis afvikling af deponeringsordningerne, hvorved erhvervslivet efterhånden ville få frigjort bundne kapitaler på et par hundrede millioner kroner.

For det andet vil jeg fremhæve, at den samlede forbrugsbegrænsende virkning af forslagene må antages at blive større end de samlede afgiftsbeløb, der indgår i statskassen. Var dette ikke tilfældet, ville den valutariske virkning næppe blive tilstrækkelig. Hvor meget forbruget ialt går tilbage, er det vanskeligt at skønne over, ligesom det selvsagt er svært at sige, hvor hurtigt virkningen vil vise sig.

For bedømmelsen af virkningerne på valutabalancen er det imidlertid afgørende, at denne nye forbrugsbegrænsning sættes ind på et tidspunkt, hvor der i forvejen er sat kræfter i gang, som virker i retning af at begrænse den indenlandske efterspørgsel. De nye afgifter vil virke i en atmosfære af stramme kreditvilkår, høj rente og reduktion i en række offentlige udgifter. Under disse omstændigheder kan der meget vel

komme en ret stærk øjeblikkelig virkning på erhvervslivets dispositioner, som må antages at blive præget af forsigtighed. Dette kan tillige sikre mod den import og produktion til lager, som prisudviklingen måske kunne tilskynde til.

Må jeg til slut gøre et par bemærkninger om, hvorfor det er meget påkrævet nu at forhandle sig tilrette om passende indgreb.

Vi har i dag en gunstig eksportkonjunktur. Sålænge denne varer, vil begrænsningen af den indenlandske efterspørgsel skabe grundlag for overførsel af produktion til eksport. Herved vil ikke blot valutastillingen blive rettet op, men den øgede eksport vil samtidig modvirke tilbagegang i beskæftigelsen. På dette punkt skulle udsigterne være væsentlig gunstigere end i 1951—52, hvor nedgangen i forbrug og investering var ledsaget af et tilbageslag for den danske industrieksport.

Det vil være forkert at tro — og jeg vil gerne betone dette så stærkt som muligt — at vi kan unddrage os de ubehagelige virkninger af forslagene ved intet at foretage os. Tværtimod vil da store dele af befolkningen — og først og fremmest mange af de dårligst stillede — blive ramt langt hårdere gennem nedsat produktion og beskæftigelse.

Den foreslåede begrænsning af forbruget er mindre end den forbrugsstigning, der fandt sted i 1954, og er fordelt over alle befolkningsgrupper med undtagelse af dem, hvis levefod er lavest.

Der er fra mange sider givet udtryk for, at Danmarks valutavanskeligheder er af mere langvarig karakter. Regeringen er enig heri og har derfor foreslået, at de her fremsatte forslag til styrkelse af valutastillingen får gyldighed for to år. Der skulle herigennem være mulighed for at skabe et godt grundlag for en sanering af vor økonomi.

Fordelene ved at handle nu er åbenbare, ulemperne ved at vente betydelige og uoverskuelige.

Regeringen er beredt til at forhandle sig tilrette om størst mulig tilslutning til forslagene, og det er mit håb, at tinget vil give dem en velvillig behandling. Det er ikke nødvendigt at færdigbehandle alle forslagene i denne weekend, men jeg anmoder om tingets bistand til, at behandlingen af afgiftsforslagene kan tilende-

[Finansministeren.]

bringes inden mandag morgen, således at yderligere hamstring kan undgås.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigs- og boligministeren (Kjærboel): Jeg skal herved tillade mig for det høje folke-ting at fremsætte *forslag til lov om ændring i loven om den fælleskommunale udligningsfond (vedrørende udskrivningen af fælleskommunal indkomstskat for skatteåret 1955—56 m. v.)*.

Forslaget er et led i de skatte- og afgifts-forslag, som fremsættes i dag. Det tilsigter at videreføre de lempelser, der i de senere år har været gennemført i skalaerne for be-
regning af fælleskommunal indkomstskat. Dog foreslås der en yderligere lempelse i skatteskalaen for ikke-forsørgere dels i form af en forhøjelse af den skattefri skala-indkomst til 2 000 kr. mod 1 800 kr. i skatte-
året 1954—55, dels ved en nedsættelse af grundbeløbene for skala-indkomster under 5 000 kr. Denne skattelempelse for ikke-forsørgere er et led i den kompen-
sation, der foreslås givet skatteydere med lavere ind-
tægter i forbindelse med de forbrugsbe-
grænsende foranstaltninger, der foreslås gen-
nemført ved det samtidig fremsatte lovfor-
slag herom.

Med disse ord vil jeg gerne anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige og hurtige behandling.

Landbrugsministeren (Smørum): Herved har jeg den ære for det høje ting at frem-
sætte *forslag til lov om lån til visse landmænd, der i høståret 1954 har lidt væsentligt tab som følge af ekstraordinær stor nedbør*.

Som det vil være de ærede medlemmer bekendt, har en del landbrugere på grund af den ekstraordinært store nedbør i 1954, der flere steder har haft oversvømmelser til følge, kun haft en meget ringe høst.

Ifølge oplysninger fra statistisk departe-
ment kan man antage, at godt 10 pct. af landbrugerne har haft et høstudbytte, der

er under 70 pct. af det normale samlede høstudbytte.

Mange af disse landbrugere og navnlig de, der har erhvervet deres ejendomme i de sidste år til høje priser, vil sikkert få stor vanskelighed ved at betale deres termins-
ydelse i den kommende termin.

Regeringen har anset det for nødvendigt at søge tilvejebragt hjemmel for at yde landmænd, som har lidt væsentligt tab som følge af ekstraordinær stor nedbør i høst-
året 1954, lån til betaling af renterne af deres prioritetsgæld i juni termin 1955.

Loven foreslås begrænset til de landbru-
gere, der har erhvervet deres ejendomme i fri handel i tiden fra 1. april 1951 til 1. au-
gust 1954, da det må antages, at det er disse, der særlig trænger til hjælp.

For yderligere at begrænse foranstalt-
ningen til de tilfælde, hvor en støtte er virkelig påkrævet, er det som en betingelse for ydelse af lån fastsat, at de tinglyste pantehæftelsers restgæld skal overstige pan-
teværdien, det vil sige ejendomsskyld-
værdien plus værdien af besætning og inven-
tar, med tillæg af den ejeren tilhørende kapi-
tal, der ikke indestår i ejendommen.

Lånene foreslås bevilget med indtil 3½
pct. af pantegælden, dog at gæld, der over-
stiger panteværdien med mere end 30 pct.,
ikke tages i betragtning. Forinden bereg-
ningen af lånet skal der i pantegælden fra-
drages den ejeren tilhørende kapital, der
ikke indestår i ejendommen.

Lån kan efter forslaget højst ydes med
3 000 kr., og lån, som efter de nærmere be-
stemmelser i lovforslaget ville blive på
mindre end 200 kr., ydes ikke, idet den for-
del, sådanne små lån kan give, ikke synes at
stå i noget rimeligt forhold til administra-
tionsudgifterne.

Det foreslås, at lånene skal forrentes med
5 pct. p. a. og efter 2 års afdragsfrihed af-
drages med en tolvtedel hver termin.

For lånet skal der tinglyses pantebrev på
ejendommen med prioritet indenfor 150 pct.
af panteværdien, og lånet skal forfalde ved
ejerskifte.